

Alchymie planet na hradě Rychmburk: Unikátní expozice ukáže vesmír jako chemickou laboratoř

26.6.2026 - | Krajský úřad Pardubického kraje

Na hradě Rychmburk vznikla nová expozice Alchymie planet. Regionální muzeum v Chrudimi ji připravilo ve spolupráci s Heyrovského ústavem Akademie věd ČR a dalšími partnery. Výstava představuje vesmír očima astrochemiků a astrobiologů jako téměř 14 miliard let fungující kosmickou laboratoř, v níž se z elementárních částic postupně zrodily hvězdy, planety i samotný život. Návštěvníkům se otevře 25. června 2026 a na Rychmburku bude k vidění až do roku 2030.

„Hrad Rychmburk, který je v majetku Pardubického kraje, se stal v posledních letech oblíbeným výletním cílem. Kromě více méně stálých expozic ho chceme prezentovat i proměnnými střednědobými výstavami, a toto je jedna z nich, která by tu měla být umístěna po dobu pěti let. Od hraček, kočárků a historické videotechniky jsme šli do možná poměrně netradičního tématu pro zámecké prostředí, ale věřím, že právě svou neobvyklostí osloví mnoho zájemců, zejména z mladé generace,“ uvedl radní Pardubického kraje pro kulturu Roman Línek.

Od alchymie k astrochemii

Lidstvo od pradávna zajímalo tajemství vesmíru i života. Na Rychmburku to dokládá jeden z archeologických nálezů, střep z alchymistické trojnožky, kterou popsal Jan Frolík z Archeologického ústavu AV ČR. Na odkaz alchymie navazuje i nová hradní expozice Alchymie planet, která představuje vesmír jako obrovskou kosmickou chemickou laboratoř, ve které již téměř 14 miliard let probíhá fascinující experiment vedoucí od jednoduchých částic až ke vzniku života. Tato skutečnost koncept výstavy zcela odlišuje od ostatních tuzemských i světových expozic, které popisují vesmír pohledem astronomů a fyziků. Rychmburk představí vesmír očima astrochemiků a astrobiologů.

Příběh vesmíru od prvních atomů k životu

Výstava provází návštěvníky od samotného počátku vesmíru. Ukazuje období, kdy vznikala první hmota, první atomy a první chemické prvky. Připomíná přitom, že současná věda rozumí pouze malé části vesmíru, který tvoří běžná viditelná hmota. Návštěvníci se postupně vydávají na cestu od zrodu kosmu k tvorbě prvních hvězd, v jejichž nitrech vznikaly chemické prvky nezbytné pro formování planet a vznik života. Prozkoumají podstatu mezihvězdných oblaků a tvorbu planetárních světů. Výstava ukazuje cestu vývoje vesmíru během miliard let – od elementárních částic přes atomy, molekuly, od několika minerálů až po tisíce nerostů a hornin na planetě Zemi a dalších tělesech sluneční soustavy i na planetách u cizích hvězd, od několika molekul až po jejich atmosféry, oceány a pevniny až k samotnému životu.

Název Alchymie planet není náhodný. Stejně jako alchymisté kdysi hledali skryté principy přírody, snaží se dnešní věda pochopit procesy probíhající ve vesmíru. Mnohé z nich jsou natolik neobvyklé, že je ani nedokážeme v pozemských laboratořích plně napodobit. Vznik chemických látek v mezihvězdném prostoru, nitrech hvězd nebo na mladých planetách představuje dodnes oblast plnou otázek a překvapení. To, co dnes víme, je zajímavé. To, co zatím nevíme, fascinuje a provokuje.

Meteority, molekuly i velké otázky vědy

Součástí expozice jsou modely planet a dalších kosmických těles, meteority, minerály, ukázky molekul nalezených ve vesmíru i interaktivní exponáty propojující astronomii, chemii, geologii a vznik života. Výstava zároveň představuje některé z nejvýznamnějších otázek současné vědy: Jak vznikl vesmír? Jak se zrodily planety? Odkud pochází chemické látky potřebné pro život? A je život ve vesmíru skutečně výjimečný? Symbolicky tak propojuje svět historické alchymie s nejmodernějším výzkumem vesmíru a připomíná, že lidská touha porozumět vesmíru zůstává stejná již po staletí.

Rychmburk jako brána do vesmíru

Hrad Rychmburk je otevřen v květnu a říjnu o víkendech od 10 do 17 hodin, v období od června do září pak od úterý do neděle od 10 do 17 hodin.

Expozici připravilo Regionální muzeum v Chrudimi ve spolupráci s Heyrovského ústavem Akademie věd ČR a dalšími institucemi. Finanční prostředky byly čerpány zejména z programu Strategie AV21 Akademie věd ČR "Vesmír pro lidstvo," zdrojů Pardubického kraje a dalších projektů Heyrovského ústavu (Regionální spolupráce, GAČR, TAČR aj.).

<https://www.pardubickykraj.cz/aktuality/133199/alchymie-planet-na-hrade-rychmburk-unikatni-expozice-ukaze-vesmir-jako-chemickou-laborator>